

چکیده مقاله های

شانزدهمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی « بزرگداشت ابوالفضل بیهقی و واکاوی متن های تاریخی - ادبی نثر فارسی در دوره پیشامغولی » / اول آبان ۱۴۰۵ - دانشگاه حکیم سبزواری

منطق تحول گفتمان تاریخ نگاری فارسی در دوره پیشامغولی؛ بازخوانی نسبت روایت، حقیقت و مشروعیت از سده چهارم تا ششم هجری

سمیه اسدی^۱

دانشگاه ولایت

پژوهش های تاریخ نگاری فارسی در دوره پیشامغولی عمدتاً بر ویژگی های زبانی، ارزش ادبی یا اعتبار تاریخی آثار متمرکز بوده اند و منطق تحول گفتمان تاریخ نگاری و دگرگونی رابطه روایت، حقیقت و مشروعیت کمتر به صورت مستقل بررسی شده است. مسئله اصلی این پژوهش آن است که منطق حاکم بر تحول تاریخ نگاری فارسی از سده چهارم تا ششم هجری چیست و این تحول چگونه نسبت میان روایت، حقیقت تاریخی و مشروعیت سیاسی را بازتعریف می کند. پژوهش با بهره گیری از تحلیل گفتمان تاریخی و روایت شناسی تاریخی و با استفاده از ظرفیت های تاریخ گرایی نوین و تاریخ مفهومی و به روش تطبیقی، تاریخ بلعی، تاریخ سیستان، تاریخ بیهقی، مجمل التواریخ و القصص و راحة الصدور را بر سه محور راهبردهای اعتباربخشی به روایت، شیوه های بازنمایی حقیقت، و الگوهای مشروعیت بخشی یا نقد قدرت بررسی می کند. پژوهش بر این فرض استوار است که تحول تاریخ نگاری فارسی صرفاً تحول در سبک نثر یا شیوه روایت نیست، بلکه حاصل دگرگونی در نسبت روایت، حقیقت تاریخی و مشروعیت سیاسی است. بر این اساس، پژوهش نشان می دهد که تحول گفتمان تاریخ نگاری فارسی در این دوره نه صرفاً دگرگونی در شیوه روایت، بلکه بازآرایی تدریجی نسبت روایت، حقیقت و مشروعیت است؛ فرایندی که از تغییر در منطق تولید معرفت تاریخی و تحول کارکرد اجتماعی تاریخ در فرهنگ ایرانی حکایت دارد.

واژه های کلیدی: تاریخ نگاری فارسی، دوره پیشامغولی، روایت، حقیقت، مشروعیت سیاسی، تحلیل گفتمان تاریخی

^۱ . استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت: s.assadi@velayat.ac.ir